

U.G. 3rd Semester Examination - 2022

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-6

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. यथेच्छं दशप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदीयन्ताम् :
2×10=20

- i) कथं दृश्यकाव्यं रूपकपदेन उच्यते?
- ii) शब्दस्य अर्थः कतिविधः? नामानि लिख्यन्ताम्।
- iii) मम्मटकाव्यलक्षणे “अनलङ्कृती पुनः क्वापि” — इत्यस्य किमस्ति तात्पर्यम्?
- iv) रससूत्रविषये अनुमितिवादस्य प्रवक्ता कः? कस्मिन् ग्रन्थे तस्य मतवादस्य उल्लेखो दृश्यते?
- v) सङ्केतितार्थः कतिविधः? के च ते?
- vi) लक्षणास्वीकारे हेतुत्रयम् उल्लिख्यताम्।
- vii) “स्वसिद्धये पराक्षेपः” — कस्याः लक्षणायाः लक्षणमिदम्? उदाहरणं दीयताम्।

[Turn Over]

viii) मालिनीच्छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।

ix) मन्दाक्रान्ताच्छन्दसः लक्षणं लिख्यताम्।

x) लघुस्वरः कदा गुरुर्भवति?

xi) कः गणः मध्यगुरुः भवति? आदिलघुश्च कः गणः?

xii) उपमालक्षणे “साम्यं वाच्यम् अवैधर्म्यं वाक्यैक्ये”—इत्यस्य कोऽर्थः?

xiii) साहित्यदर्पणसम्मतं लक्षणं लिख्यताम्—तुल्ययोगिता अलङ्कारः।

xiv) ‘गङ्गाया घोषः’—कस्याः लक्षणायाः उदाहरणम्? महाकाव्ये न्यूनातिन्यूनाः कति सर्गाः भवन्ति?

xv) काव्यशास्त्रस्य चत्वारः सम्प्रदायाः के सन्ति?

2. Answer any four of the following questions as directed: $5 \times 4 = 20$

i) Define काव्यहेतुः after मम्मटः, according to काव्यप्रकाशः।

ii) Describe सारोपा लक्षणा with examples OR उत्पत्तिवादः of भट्टलोल्लटः as depicted in काव्यप्रकाशः।

iii) Discuss briefly the origin and development of Sanskrit Poetics.

iv) Define and illustrate the following metres (any two): $2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2}$

वंशस्थविलम्, शिखरिणी, उपेन्द्रवज्रा, द्रुतविलम्बितम्।

v) Distinguish between the figures of speech:

दृष्टान्तः and निदर्शना

OR

उत्प्रेक्षा and अतिशयोक्तिः

vi) Name and explain the figures of speech (any one):

a) वृहत्सहायः कार्यान्तः क्षोदीयानपि गच्छति।

सम्भूयाम्भोधिमभ्येति महानद्या नगापगा॥

b) पादाहतं यदुत्थाय मूर्धानमधिरोहति।

स्वस्थादेवापमानेऽपि देहिनस्तद्वरं रजः॥

3. Answer any two of the following questions selecting at least one from each Group. One must be written in Sanskrit with Devanagari Script: $10 \times 2 = 20$

GROUP-A

यथेच्छं कयोश्चित् द्वयोः अलङ्कारयोः साहित्यदर्पणानुसारेण लक्षणोदाहरणपुरःसरं व्याख्या सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च विधीयताम् :

$5 + 5 = 10$

परम्परितरूपकम्

व्यतिरेकः काव्यलिङ्गम्

भ्रान्तिमान् विभावना

GROUP-B

Answer any one of the following questions: $10 \times 1 = 10$

- i) Describe काव्यप्रयोजनानि with illustrations according to the प्रथमोल्लासः of काव्यप्रकाशः। 10
 - ii) How many divisions of व्यञ्जना are defined by मम्मट? Define अभिधामूला व्यञ्जना with proper examples and explanation after मम्मट। 2+8
 - iii) Who is the proponent of अभिव्यक्तिवादः? Describe the theory of अभिव्यक्तिवादः as depicted in काव्यप्रकाशः। 1+9
-